

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ФОРМУВАННІ ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Світові тенденції економічного зростання тяжіють до генерації, експлуатації та поширення знань що є основою розвитку та добробуту націй [4]. Інновації таким чином стають рушійною силою економіки, і без перебільшення можна вважати, що інноваційність національної економіки одночасно є її рейтингом конкурентоздатності. За стандартами Осло, інноваційна діяльність – це всі наукові, технологічні, організаційні, фінансові та комерційні заходи, створення та вкладення у нові знання, впровадження які надає значні переваги. Отже, доступ до нових знань, сам по собі уже є економічним фактором зростання прибутковості.

Публічна інформація та її складові регулюються Законом України Про доступ до публічної інформації від 13.01.2011 р. №2939-VI, основою формування якої є «відображення та задокументовість», що напряду пов'язано з функціями бухгалтерського обліку. Безпосередньо предмет обліку цього напряду розкриває Закон України Про інноваційну діяльність від 04.07.2002 р. №40-IV, як таку, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг.

Згідно ст. 4 зазначеного Закону, об'єктами інноваційної діяльності є: інноваційні програми і проекти; нові знання та інтелектуальні продукти; виробниче обладнання та процеси; інфраструктура виробництва і підприємництва; організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери; сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки; товарна продукція; механізми формування споживчого ринку і збуту товарної продукції.

Оскільки саме поняття інновацій та інноваційної діяльності є об'єктом державного регулювання, відповідно воно має реалізацію на рівні підприємств та держави. Формування нових знань та їх поширення досить трудомісткий процес. При цьому головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, а метою інноваційної діяльності підприємств є отримання конкурентних переваг та прибутку чи інших потенційних та реальних вигод.

У вирішенні зазначених проблем є два підходи, насамперед традиційний вітчизняний на макро- та мікрорівнях та міжнародний. Щодо першого підходу, то дослідження знаходяться в рамках відповідної інфраструктури інноваційної діяльності, та формують «сукупність матеріальних, технічних та інших засобів, які б забезпечили інформаційне, експертне, консалтингове, маркетингове, фінансове і кадрове обслуговування інноваційної діяльності» [2, с. 122]. Визнано також, що інформаційне забезпечення охоплює сукупність первинних і зведених даних, організацію збереження накопиченої інформації, способи її подання та методи перетворень, правила організації банку даних, методики кодування та пошуку інформації [1; 3].

Але сьогодні в обліку, як зазначають дослідники [1-3], інформація про витрати, доходи, продукцію та фінансові результати від інноваційної діяльності не

відображається в систематизованому вигляді. Структура і зміст аналітичного обліку не розроблені, тобто не визначені об'єкти досліджень і розробок, не виділені окремі аналітичні рахунки для обліку витрат, доходів від інноваційної діяльності, джерел її фінансування. Відсутня окрема внутрішня звітність, яка б надавала в систематизованому вигляді інформацію для управління інноваціями. Все це не дозволяє аналізувати інноваційні процеси, їх пріоритетні напрями та розробляти ефективні заходи з розвитку інноваційної діяльності. Тому аналіз стану інноваційної діяльності потребує спеціального дослідження, яке передбачає визначення індикаторів інноваційної діяльності для аналізу, проведення самого аналізу та виявлення основних трендів розвитку [5]. За приведеними у таблиці 1 статтями витрат спостерігаємо, що за період 2010-2016 рр. фінансування сільськогосподарських наук по НААНУ залишається на одному рівні, що свідчить про відсутність фінансування науки, оплачуються лише захищені статті соціальних витрат.

Таблиця 1. Витрати на виконання наукових та науково-технічних робіт сільськогосподарських наук у 2010-2016 рр., тис. грн

Статті витрат	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	2	3	4	5	6	7	8
Усього	551,3	565,9	652,6	642,2	598,7	613,1	559,7
у т.ч. внутрішні поточні витрати	529,2	550,4	632,7	616,7	585,1	590,5	535,2
з них витрати на оплату праці	313,9	323,1	354,7	365,7	330,6	319,2	290,0
матеріальні витрати	81	82,9	120,5	82,6	86,4	102,3	-
1	2	3	4	5	6	7	8
інші поточні витрати	134,3	144,4	157,5	168,4	168,1	169,0	245,0
капітальні вкладення	18,9	13,6	14,3	19,4	5,7	14,8	22,5
у т.ч. устаткування	6,7	9,9	9,7	7	3,7	12,3	18,9
Витрати співвиконавців	3,2	1,9	5,6	6,1	7,9	7,7	1,8

Джерело: [6].

За даними Українського інституту науково-технічної і економічної інформації [5], протягом 2014-2016 рр. існує тенденція зростання обсягів фінансування стратегічного інноваційного пріоритету «Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу» – із 43,4% загального обсягу бюджетного фінансування інноваційної діяльності у 2014 р. до 56,7% у 2016 р., що свідчить про поступовий розвиток агропромислового комплексу України та підвищення попиту на його продукцію, який не пов'язаний із бюджетною підтримкою сільськогосподарських виробників. Цей пріоритет у 2016 р. профінансовано трьома розпорядниками, серед яких найбільший обсяг коштів (97,6%) було залучено НААН.

Фінансування інноваційної діяльності сільськогосподарської спрямованості за даними головних розпорядників бюджетних коштів і за даними Держказначейства щодо бюджетних видатків НААН на інноваційні НДДКР стабільно зростає та коливається за функціональною характеристикою видатків державного бюджету.

Що стосується міжнародного досвіду, у тому числі і для країн третього світу, то можливість визначення масштабів інноваційної діяльності, характеристик інноваційних фірм та внутрішніх та системних чинників, які можуть впливати на інновації, є передумовою для проведення та аналізу політики, спрямованої на стимулювання інновацій. Методика (Посібник) Осло [4] є найвищим міжнародним

джерелом керівних принципів для збору та використання даних про інноваційну діяльність. Це видання враховує прогрес, досягнутий у розумінні інноваційного процесу та його економічних наслідків, а також досвід, накопичений під час останніх раундів інноваційних досліджень у країнах-членах та країнах, що не є членами ОЕСР.

З врахуванням цих вітчизняних та міжнародних особливостей, засобами бухгалтерського обліку необхідно створити інформацію, яка б відповідала досить широкому діапазону потреб для управління, у переліку продуктових, процесних, маркетингових і організаційних складових.

Цільовими кількісними показниками, яких передбачається досягнути до кінця 2017 року і в середньостроковій перспективі, є: зростання рівня наукоємності валового внутрішнього продукту: у 2017 році – до 0,8 %, у 2020 році – 1,5 %; зростання питомої ваги високотехнологічної продукції та послуг у структурі експорту товарів і послуг: у 2017 році – до 9,5 %, у 2020 році – 15 %; місце в рейтингу Doing Business 2020 – не нижче 30; підвищення позиції України за глобальним інноваційним індексом: у 2020 році – 50 місце; індекс людського розвитку 2020 – входження до 50 кращих країн. [5, с. 4].

Відповідність інноваційних, бюджетних, загальнодержавних пріоритетів в Україні [5, с. 5] стратегічні пріоритети інноваційної діяльності – це технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу. У бюджеті на 2017 рік та у Стратегії до 2020 року закладено основи реформування системи державної підтримки сільського господарства (створення умов для розвитку високоефективного конкурентоспроможного аграрного сектору на внутрішньому і зовнішньому ринку; удосконалення механізмів стимулювання розвитку агропромислового комплексу (збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції з високою доданою вартістю та диверсифікація бізнес-можливостей в агропромисловому секторі), розвиток органічного ринку, забезпечення якості і безпечності харчових продуктів, виробництва органічної продукції; подальший розвиток аграрного ринку.

Основними завданнями бухгалтерського обліку при формуванні публічної інформації щодо інноваційної діяльності є: забезпечення нормативно-правового поля складових бухгалтерського обліку інноваційної діяльності на рівні окремого підприємства та національних стандартів; формування інформації у ключі стимулювання інноваційного розвитку та також захисту інтересів учасників інноваційної діяльності через систему передового досвіду, семінарів, круглих столів; визначення і реалізація пріоритетів інноваційної політики на рівні підприємства і відображення пріоритетів у обліковій політиці; удосконалення пакету первинно-звітних документів обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності підприємств; інформаційне сприяння спільних програм і проектів міжнародної інноваційної співпраці, насамперед в частині застосування методики аналізу ефективності інвестицій тощо.

Таким чином, необхідна система інформаційних заходів, що впливають зі змісту інноваційної політики та її менеджменту, а їх деталізація та формування методики бухгалтерського обліку, що здійснюється на первинному, зведеному та звітному рівнях є напрямом подальших наукових досліджень.

Список використаної літератури:

1. Жук В.М. Концептуальні підходи вирішення поверхневих та глибинних проблем обліку інноваційної діяльності / В.М. Жук // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 1. – С. 36–39.
2. Облік інноваційної діяльності [Текст] / Л. С. Шатковська, Т. Г. Камінська // Облік і фінанси АПК : Міжнародний науково-виробничий журнал. - 2006. - №9/10.. - С. 122-127.
3. Кантаєва О.В. Щодо методології обліку та аналізу інноваційної діяльності підприємств / О.В. Кантаєва // Економіст. – 2009. – № 3. – С. 40-43.
4. Oslo Manual (2005): Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <http://www.oecd.org/sti/inno/oslomanualguidelinesforcollectingandinterpretinginnovationdata3rdedition.htm>
5. Аналітична довідка. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2016 році. [Електронний ресурс] : – Режим доступу: <http://www.uintei.kiev.ua/main.php>
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. [Електронний ресурс] : – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm